RELAȚIA DINTRE VALORILE PROFESIONALE ŞI TIPURILE DE MOTIVAȚIE LA ADOLESCENȚI ŞI TINERI

Elena PERVUHINA, Facultatea de Psihologie şi Ştiinţe ale Educaţiei

Nowadays we talk a lot about personal growth and success. A lot of trainings are made for personal development and achieving success in the fields one works. In his activities there are implicated his motivational forces and his axiological professional system. In our research we tried to determine the relationship between professional values and the motivation to success of adolescents and youngsters.

Schimbările de ordin socioeconomic prezente în perioada contemporană conduc spre înaintarea de noi cerințe față de viitorul specialist. Acestea cauzează schimbări în sistemul axiologic al indivizilor, inclusiv şi în cel al formării valorilor profesionale. Mai mulți cercetători au încercat să propună o definire a termenului de valoare: G.Rocher, P.Popescu-Neveanu, C.Kluckhohn [2, p.16]. Conform lui Newman, valorile profesionale reprezintă „*principalele convingeri care direcționează alegerile noastre în ceea ce priveşte activitatea de la locul de muncă"* [1, p.2]. Ele sunt responsabile de succesul sau de insuccesul în cadrul activității unui individ şi presupun o orientare comportamentală a acțiunilor acestuia.

În perioada adolescenței are loc dezvoltarea imaginii de sine, individul se dezvoltă din punct de vedere moral, apar idei cu privire la viitorul profesional. Acestea vor forma sistemul său axiologic profesional, vor determina orientarea persoanei spre succes sau spre eşec. În cadrul clasificării valorilor, conform lui S.Schwartz [3, p.5-7], este prezentă, în calitate de valoare-scop, realizarea, pe care autorul o determină ca fiind obținerea succesului personal prin demonstrarea propriilor competențe. Această valoare este dependentă de activitatea socială a subiectului şi presupune o demonstrare activă a unei performanțe ridicate în activitățile realizate.

În perioada adolescenței şi a tinereții are loc dezvoltarea sferei motivaționale a indivizilor prin formarea principiilor morale ce vor deveni motive dominante ale activității. În baza studiilor lui Murray, McClelland, Atkinson, Heckhausen au încercat să determine specificul motivației spre succes, caracteristicile persoanelor cu un nivel ridicat al acesteia şi implicațiile acestora asupra comportamentului unei persoane. Astfel, Heckhausen definește motivație spre succes ca fiind „o *încercare de a creşte sau păstra la un nivel maximal capacitățile individului față de toate tipurile de activitate la care pot fi aplicate criteriile de succes şi realizarea căreia poate, deci, duce spre succes sau spre eşec"* [4, p.205]. La Heckhausen putem observa tendința de a relaționa motivația spre succes cu tipul de sarcină şi rezultatul obținut (succes sau eşec). Aceeaşi idee este prezentă şi în lucrările lui McClelland, Atkinson, Clark, care văd motivul succesului legat de acele scopuri, la care poate fi „administrat criteriul de succes" [4, p.17].

Pentru determinarea relației dintre valorile profesionale şi motivația spre succes am chestionat un eşantion format din 80 de persoane: 40 sunt elevi ai Liceului cu Profil Real din Chişinău, şi au vârsta cuprinsă între 17-20 ani, iar alții 40 – studenții de la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Psihologie şi Ştiințe ale Educației, specialitatea Psihologie, şi au vârsta cuprinsă între 19-23 ani. Ca şi metode de cercetare a fost folosit Inventarul de valori profesionale, propus de către D.Super. El permite evidențierea a 15 valori profesionale: altruism, estetică, stimulare intelectuală, reuşită profesională, independență, prestigiu, conducere, avantaje economice, speranță profesională, ambianță fizică, relații cu superiorii, relații cu colegii, mod de viață, varietate şi creativitate. Pentru a determina nivelul motivației spre succes a fost aplicat chestionarul Motivația spre succes, elaborat de T.Ehlers.

În urma aplicării Inventarului de valori profesionale al lui Super, am obținut o clasificare a celor mai cotate valori profesionale prezente în rândul liceenilor şi al studenților. Rezultatele sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabel

Manifestarea valorilor profesionale la elevi şi studenți

Liceeni	Studenți
1. Mod de viață	1. Mod de viață
2. Avantaje economice	2. Speranța profesională
3. Reuşita profesională	3. Ambianța fizică
4. Creativitatea	4. Avantaje economice
5. Ambianța fizică	5. Relațiile cu superiorii

Elevii pun un mai mare accent pe un mod de viață ce corespunde propriilor concepții cu privire la o potențială activitate. Acest mod de viață la ei este corelat şi cu câştigurile economice care conduc la orientarea viitorului angajat spre profesiile ce implică o remunerare înaltă. Pe al treilea loc este plasată ca valoare profesională reuşita în carieră, ceea ce presupune tendința spre ocuparea unor posturi înalte, această valoare fiind drept o completare pentru valorile ce sunt plasate pe primul loc. Studenții tind spre obținerea unui stil de viață ce corespunde propriilor cogniții, dar şi tind spre o asigurare cu bunuri materiale. În cadrul primelor valori profesionale putem observa prezența ambianței fizice, ceea ce denotă ideea necesității unui spațiu confortabil de muncă.

Pentru a determina nivelul motivației spre succes la elevi şi la studenți, am folosit chestionarul Motivația spre succes, iar datele obținute indică faptul că la elevi este prezent un nivel ridicat al motivației spre succes (50%), ceea ce presupune o orientare bine definită spre satisfacerea scopurilor şi obținerea unor performanțe înalte. De asemenea, ei au înregistrat un nivel mediu al motivației spre succes echivalent cu 30%, ceea ce denotă o oarecare nesiguranță în orientarea în carieră. La studenți nivelul ridicat al motivației spre suc-

ces este mai mic în comparație cu rezultatele obținute de către elevi (40%). Putem concluziona că studenții sunt mai puțin motivați spre obținerea unor succese remarcabile în domeniul ales.

Pentru a determina relația dintre valorile profesionale şi nivelul motivației la elevi şi studenți am folosit coeficientul de corelație liniară Pearson, obținând un număr de 9 valori profesionale relaționate cu motivația spre succes: conducere, creativitate, independență, ambianță fizică, mod de viață, stimulare intelectuală, prestigiu, reuşită profesională şi speranță profesională.

Studiul relației dintre valorile profesionale şi nivelul motivației spre succes este util în mediul educațional pentru dezvoltarea viitorilor specialişti în domeniu. Pentru organizații este necesar de a cunoaşte care sunt valorile profesionale ale angajaților. Studiul acestora permite înțelegerea şi prognozarea comportamentului în diferite situații. Spre exemplu, persoanele care pun accent pe relațiile interumane pot părăsi organizația dacă colegii săi pleacă. Alții necesită implicarea creativității şi detestă rutina. Dacă fiecare angajat va fi valorizat, iar potențialul său va fi într-o continuă dezvoltare, acest fapt va fi unul benefic pentru companie, salariat şi pentru procesul economic, în general.

Referințe:

1. AGBAYANI, J., BENSON, M., WILSON, K. *Professional Values and Ethics* http://ru.scribd.com/doc/98051641/Professional-Values-and-Ethics-FINAL [Accesat 01.07.2013]
2. *Psihologie.* Revistă ştiințifico-practică. http://www.psihologie.key.md/wp-content/uploads/2011/09/Psihologie_3_2011.pdf
3. SCHWARTZ, S. *An overview of the Schwartz theory of basic values*. 2012. ISBN 978-0-9845627-0-1. [Accesat 01.07.2013]
4. ХЕКХАУЗЕН, Х. *Мотивация и деятельность.* 2-е Изд. СПб.: Питер; Москва: Смысл. 2003. 860 с.

Recomandat
Angela POTÂNG, dr., conf. univ.